

S. Zdelo se mi je, da je trajati iz lat. trahere, tal. tirare, trarre, a vidim, da je že stsl., serb. bulg. iz ser. trā servare; terpeti je pati, da si mi rabi tudi v pomenu durare, terpežljiv; trapiti exercuiare.

O. Trūpēnije - ēlistvo - stviye patientia, - pēvati pati, - ēlino, trūpēlivū - vīnū patiens; trūp je sicer rad. rigere, trūposti - pūkosti - kota austeritas, acerbitas, - pūčina res acerba; otrūnati za otrūpnati obtorpere.

S. Otrpnoti ali oterpniti (mraza) obrigere, strpniti; oterpnēti indurescere, utripati torpere, otripeti; utrnenje zubi, ovce strple gelte schafe, trpek acerbus.

Trepati.

O. Treplja - plješi palpare, - se; alis plaudere, treperiti - rja - risi, trepetati - šta - eši tremere, horrere; trepetivū tremens, - tica arbor quaedam, fortasse populus tremula p. trepetičije i topolje, serb. trepetljika.

S. Trepati klopfen, ausschnellen (leintücher), kakor rus. tudi nsl. trepati flachs brechen; trepati - treniti blinzeln, kar bi z očima trenil, trnutje ictus oculi, tra- tripavica augenlied, zitterglied uti lat. palpebra; cf. utrnuti das licht putzen; trepti bulg. slunce to trepti da zajde.

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja.

Spisuje Josip Levičnik.

Motto: „Nulla dies sine linea!“
Stari rimljanaki pregovor.

Od gnojenja prestopili smo z gospodarstvenim ukom na sejanje. Kaj tehtno se je tu govorilo, da naj se pri tem posebno gleda: kam da se seje, kaj naj se seje, in kako naj se oskerbujejo poljske rastline. Akoravno pa vsaka poljska rastlina zahteva od zemlje živno moč, je vendar treba vedeti, ktera potrebuje več ali manj gnoja; — ktera zahteva pleva prosto in bolj ali manj zrahljano zemljo; — tudi na pravi čas setve se mora imeti posebni pozór. — Torej naj se izvoli pôljskim rastlinam vsaki svoje pravo mesto. Tako n. pr. pušćajo žitna plemena prihodnjim rastlinam slabo zemljo, — zlasti še tudi zastran tega, ker raztrosijo še dovolj plevelnega semena. Njive, na katerih je rastla kúha (podzemljica, repa, korenje)

in sočiva puščajo prihodnim rastlinam zrahljano, tedaj boljše zemljo. Tudi rastline za pičo, kakor so razne detelje i. dr., prihodnjim zemeljskim pridelkom zastran globoko v zemljo segajočih koreninic dobro služijo. Obertnijske rastline popuščajo zemljišča v raznem stanu.

Oziroma na točko: kaj naj se seje, je g. docent posebno priporočal, da naj se gleda na dobra semena. Resnico je govoril g. profesor, da marsikaki kmet na ves mogoči način snazi in dérgne žito, ki je odmenjeno za prodájo, na semensko žito pa se nasprotno pogosto kaj malo gleda, akoravno se pleme in množina novega pridelka navadno ravna po semenu. Celó pri slami se vidi razložek. Priporočevalo se je tù, da naj se v malem naredi skušnja z dobrim in slabim semenom, in videla bi se ostermljiva razlika pri pridelku. Djal je gosp. profesor, da moka v semenskem zernu je tako rekoč živež za kal prihodnje rastline; moka zernova je to, kar je materno mleko za mlado živino. Naj se vzame torej vselej dobro, lepo, teško seme; ja, še več: naj se v to že o žetvi odberejo naj lepši snópi, in sicer tam, kjer se je pridelek naj bolje obnesel. *) Tudi očisti naj se seme vselej zeló na tanko, da se ne bo z žitom tudi že plevel sejál. **) Dalje naj se gleda pri semenu tudi na njegovo kalitev. Tako n. pr. ohrani bojé pšenica 6, rež 3, oves celó do 11 let kalno moč; samo semena se morajo shranjevati na suhem. 1 do 2 leti staro seme je vender naj bolje, ker čim mlajše je, tim hitreje ozelení. Tudi seme spremenjevati, t. j. vzeti ga iz boljših zemljišč in bolj rodovitnih krajev, je dobro, in to sicer ne le pri žitnih plemenih, ampak tudi pri lanu itd. ***) Pristavljal je gosp. profesor še k temu tudi, kako naj se nektera žitna in tudi druga semena n. pr. grah, leča

*) V izgled nam je postavil g. profesor ravnanje nekega Angleža. Le-ta je šel ob času pšenične žetve po njivi, odbiral in porezoval naj lepše in naj bogatejše kláse, dal jih omlatiti in potem je odbiral pri posamesnih zernih naj lepšo in naj debelejšo pšenico. To je delal zaporedoma več let in za-plodil si s tem ravnanjem tako bogat pridelek, da se ljudje niso mogli prečuditi nad veliko srečo bogatega moža. Izvestni pridelek pripisovali so tedaj le sreči, in ne skerbno izbranemu semenu. Pis.

**) Šaljivo nam je omenil g. profesor mnogih vraž, vsled katerih po mislih abotnih ljudi hudič in copernice ljuliko med žito sejejo, akoravno so mnogi v svoji brezskerbni nespameti sami tisti čarovniki, ki so trosili in sejali plevel in osat med setev. Pis.

***) Omenjal je g. profesor pri tej priliki rigajsko laneno seme, ktereга je bila naša sl. kmet. družba letos precej veliko naročila, za ktereга so se bili pa gospodarji kar spopadeli in ga mnogi njih, ki so ga želeli, celó nič niso dobili. Slišali smo — menda se ne motimo, — da je naj

in bob — da bi se namreč ugonobile zaželke, ki so pogosto skrite v osredji semena — izpostavljajo na gorkoto do 60 stopinj po R., ker taka vročina ne zatré še kalitve pri tem sočivji.

V daljnih podukih prišli smo do semenske množine in sejanja. Semenska množina se ravna po debelosti semena in po velikosti rastlin. Naj bolje je, da se ne seje prepogosto in ne prerediti; — pri lanu n. pr. sejejo ondi, kjer bi radi imeli boljše predivo, bolj gosto; ondi pa, kjer želijo pridelati dobro seme, bolj redko.*) To velja tudi pri rastlinah za pičo. Tudi po okoliščinah podnebja in zemljišč se ravna semenska množina in še celó po času setve. Tako naj se n. pr. seje na suhih zemljiščih bolj redko, da se vlaga med seme bolj razdeli. Zgodnje sejanje je bolje mimo poznega, ter mu je nasledek gostejša rast.

O sejanju govorilo se je mnogo, in sicer o dvojnem načinu: o sejanju z roko in o sejanju z mašinami. Ker dobro sejanje z roko zahteva veliko pozornosti in tudi mnogo vaje, so se, kaj pa da, priporočevale v to mašine, ker one tudi seme bolj enakomerno raztresajo in množino semena vredujejo. Tudi se z mašino lahko seje, kedar je vetro, kar pri sejanju z roko ni lahko mogoče. Se vé, da vsaki svet, zlasti gričnati in kamniti ni za mašine; kjer pa je zemlja za to sposobna, so one vsega priporočevanja vredne.***) Za tim govorilo se je tudi nekoliko o času setve, in v obče se je priporočal za bolj občutljive rastline, kakor so n. pr. turšica (koruza), proso, bela pesa i. t. d. poznejši, tedaj toplejši čas, — naj bolje mesec maj; žitna plemena so manj občutljiva, in se smejo bolj zgodaj sejati.

več tega semena šlo na Gorenško in zlasti v Bohinj; nadjamo se pa, da o svojem času tudi kdo iz med teh gospodarjev bode razglasil izid svoje skušnje. Pis.

- *) Znamenito bode morebiti dragim bravcem, ako jim povemo, da naj debeljšega semena, boba namreč, gre 500 zern na 1 funt; naj drobnejšega pa, namreč tobaka, celó do 7 milijonov na 1 funt. Pšenice štejejo na 1 f. do 20 tisuč zern. (Kdor ne verjame, naj pa šteje!) Pis.

- **) Posebno vneto je g. docent priporočal, naj bi učitelji v krajih, kjer so polja za obdelovanje z mašinami pripravni, ljudi na vso moč za vpeljavo tacihi strojev vneli. Naj bi se v to vzelo več gospodarjev ali pa cele srenje skupaj, in naj bi si omislili mašine. Tako sta n. pr. že pred kakim 30 leti stopila na Švicarskem dva premožna gospodarja v tovaršijo, omislila si stroje, ter posojevala jih proti zmernemu plačilu sovaščanom. Tudi na Ogerskem si je v viselburgškem komitatu neka srenja omislila póljske mašine, ter se kmetovalci potem v obdelovanji svojih posestev verstijo z njihovo rabo. Pis.

Tudi o zmesu poljskih pridelkov se je nekoliko povedalo, kakor sejejo n. pr. v Banatu vkup pšenico in rež; v nekterih krajih mesijo med oves grahorico; tudi druga sočiva sadé med žito. Priporočevalo se je tudi, kar je zlasti pri nas po Kranjskem pogosto videti, vkupno sadenje turšice, fižola in buč, ali turšice, krompirja in repe itd. Tudi med rastline za pičo je dobro saditi razna sočivja. Ker sem tu ravno v misel vzel našo kranjsko deželo, naj mimo gredé povem, da je bila ona za naše gosp. docente po večjem le „tera incognita“, t. j. zemlja tuja, neznaná. Razun g. dr. Meliharja, ki nam je večkrat pravil od plemena kranjskih čebel, je le redkokdaj kak docent omenjal našo deželo. Ne vem, se li res pri nas celó nič posneme vrednega ne vidi, ali pa so gosp. profesorji na svojih znanstvenih popotvanjih zahajali le v druge dežele in pokrajine. Toliko pa menimo, da ima še vsaka dežela kaj tacega in morebiti tudi posneme vrednega, kar drugje nimajo. Zatorej naj ravno tu, kot na pravem mestu, zapišem spomina vredno besedo, ktere je izustil o neki priliki naš bivši verli gospod deželni šolski nadzornik dr. Fr. Močnik, rekoč: „Ni je tako slabe šole, da bi se jaz kaj v nji ne bil naučil“. Menimo pa po svojem pičlem razsodku, da tudi pri kmetijah in sploh gospodarstvu je zeló tako. Če človek pri njih tudi nič posneme vrednega ne najde, pa vsaj morebiti vidi napake, katerih naj se varuje, — in tudi to je prav pogosto kaj dobra šola in neprecenljivi nauk.

(Dalje prih.)

Ogled po šolskem svetu.

Iz Teržica. (Učiteljski zbor kranjskega okraja v Škofjiloki. Konec.) — Dalje je na versto prišlo šolsko obiskovanje. Po dolgem kavsanji za nedeljsko šolo in proti nji in za vstanovljenje ponavljavne šole, ki jo bo menda deželni zbor imel sklepati, smo se zedinili tako, da naj se otroci nikjer na deželi ne silijo pred sedmim letom v šolo, po dvanajstem letu pa naj nastopi ponavljavna šola, in sicer tako, da se v mestih ne jemljó nevedni in nič podučeni v ponavljavno šolo, da se tako sčasoma primorajo mojstri le izsolane učence v uk jemati. Na deželi pa naj se vzame, kar pride, tudi naj bolj oddaljeni, tako da bi se bolj odrasčeni lahko, kakor v Predoslji, tudi v gospodarstvenih rečeh podučevali. Peta, sedma, osma in deveta točka dnevnega reda so bile izpuščene, ker je že poldne odzvonilo, imelo pa smo še glavno vprašanje na verstí, ki je bilo tudi pismeno izdelati. Bral je prvi svoje izdelovanje g. Špendal, in sicer tako resno in premišljeno